

Urban Energy research agenda for TU Delft

Snelle transitie van de bestaande gebouwen

Inleider: Henk Visscher – TUDelft Bouwkunde
Referent: Ronald Franken – Portaal

30 Mei, 2018

Het Doel

Hoe kunnen we grootschalige hoogwaardige energierenovaties van woningen en andere gebouwen realiseren?

Woningen in de komende 3 jaar 50.000 p.j, daarna: 200.000 p.j.

2030 grotendeels gasloos

2050 CO₂ = 0; Energie neutraal of E+

Technische innovaties: nieuwe oplossingen – goedkoper, gemakkelijker en beter prestaties (andere thema's)

*Maar ook: **Procesinnovaties om de beschikbare oplossingen te implementeren** (dit thema)*

Zoom - +

Legenda ^

Energielabels

- Alle labels
- Met certificaat

Achtergrond

- Aan
- Uit

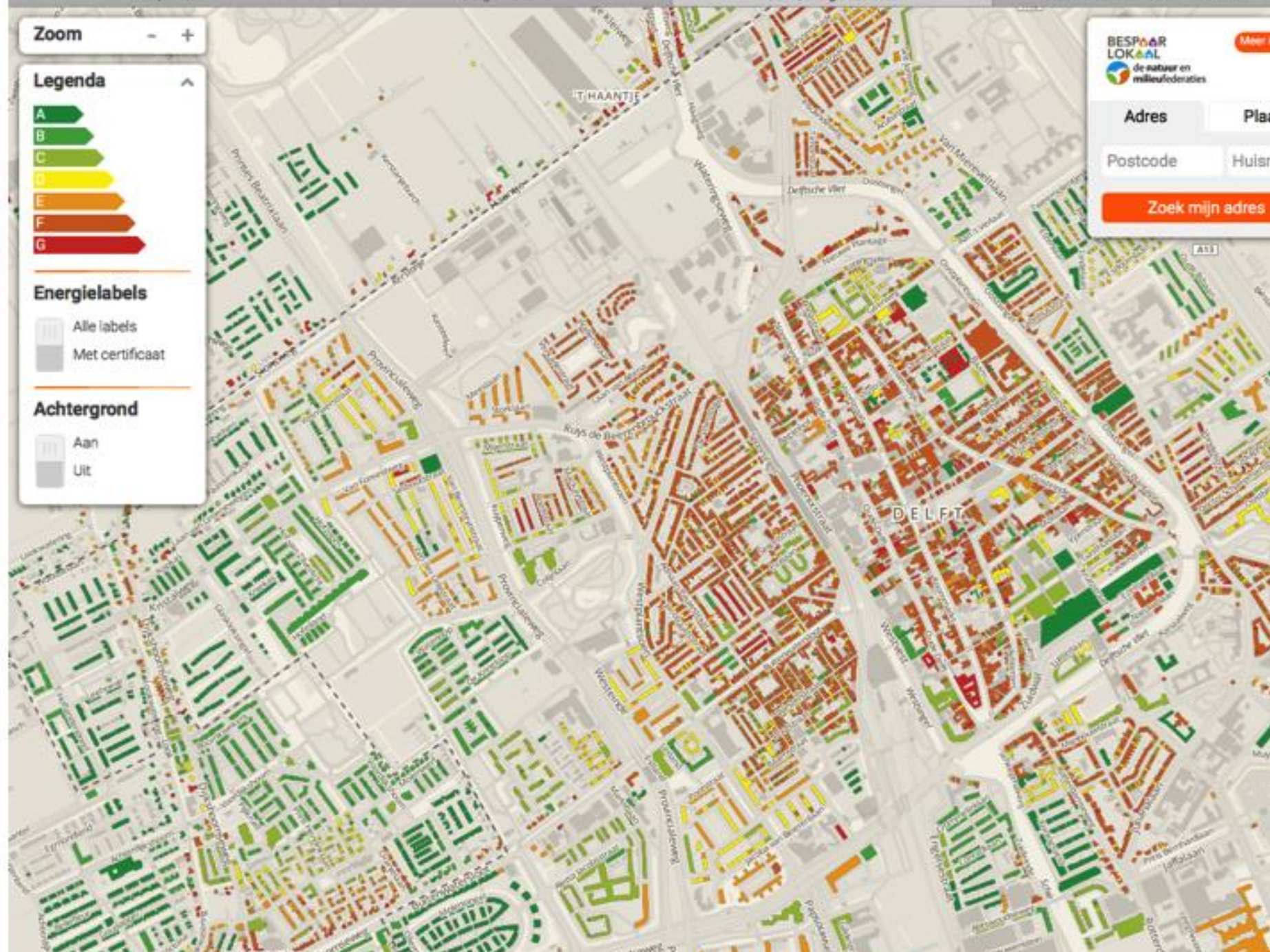
BESPAAR LOKAAL
de natuur en milieufederaties

Meer info

Adres Plaats

Postcode Huisnummer

Zoek mijn adres

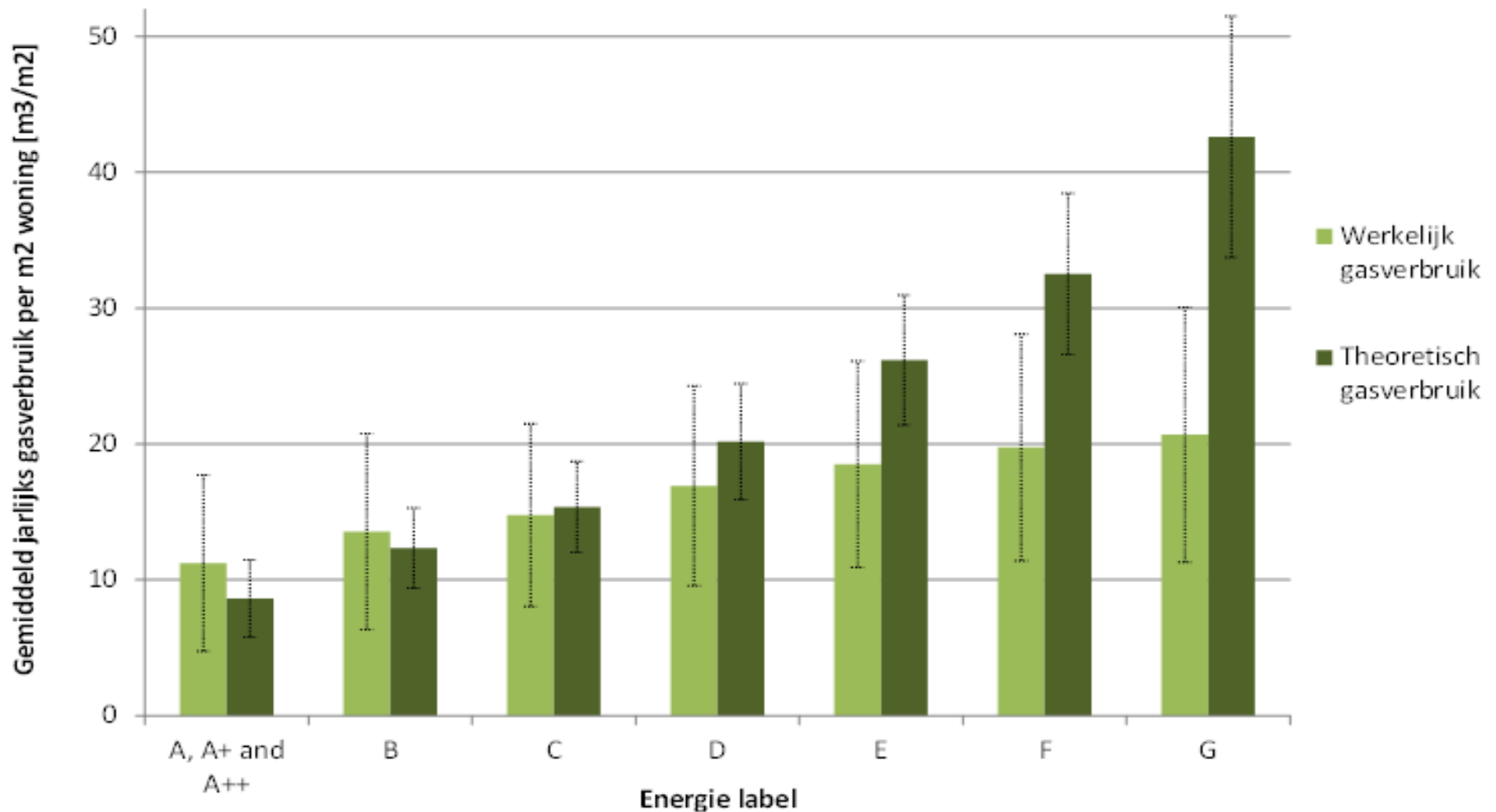

Uitdagingen

- *Welke renovatie voor welke woning/gebouw?*
- *Wat gaat het kosten? Wie gaat het betalen?*
- *Hoe zorgen we voor voldoende aanbod/capaciteit van de bouwbedrijven?*
- *Hoe zorgen we dat de renovatie niet te veel overlast geeft?*
- *Hoe zorgen we ervoor dat woningeigenaren werkelijk gaan renoveren?*
- *Gaan we werkelijk energie besparen?*
- *Zijn de nieuwe concepten/technieken wel comfortabel?*

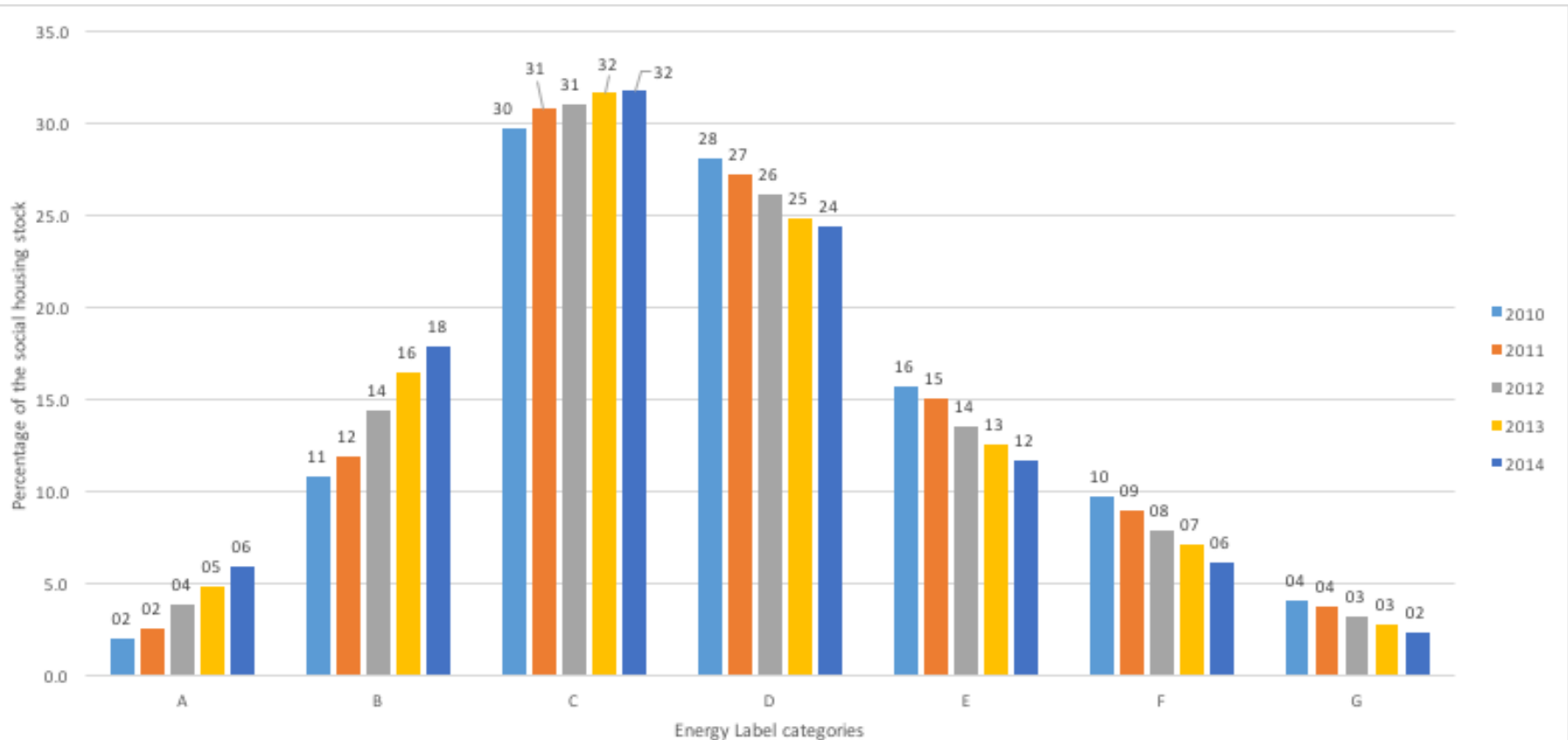
Gaan we werkelijk energie besparen?

Werkelijk en theoretisch gasverbruik per m² woning per label

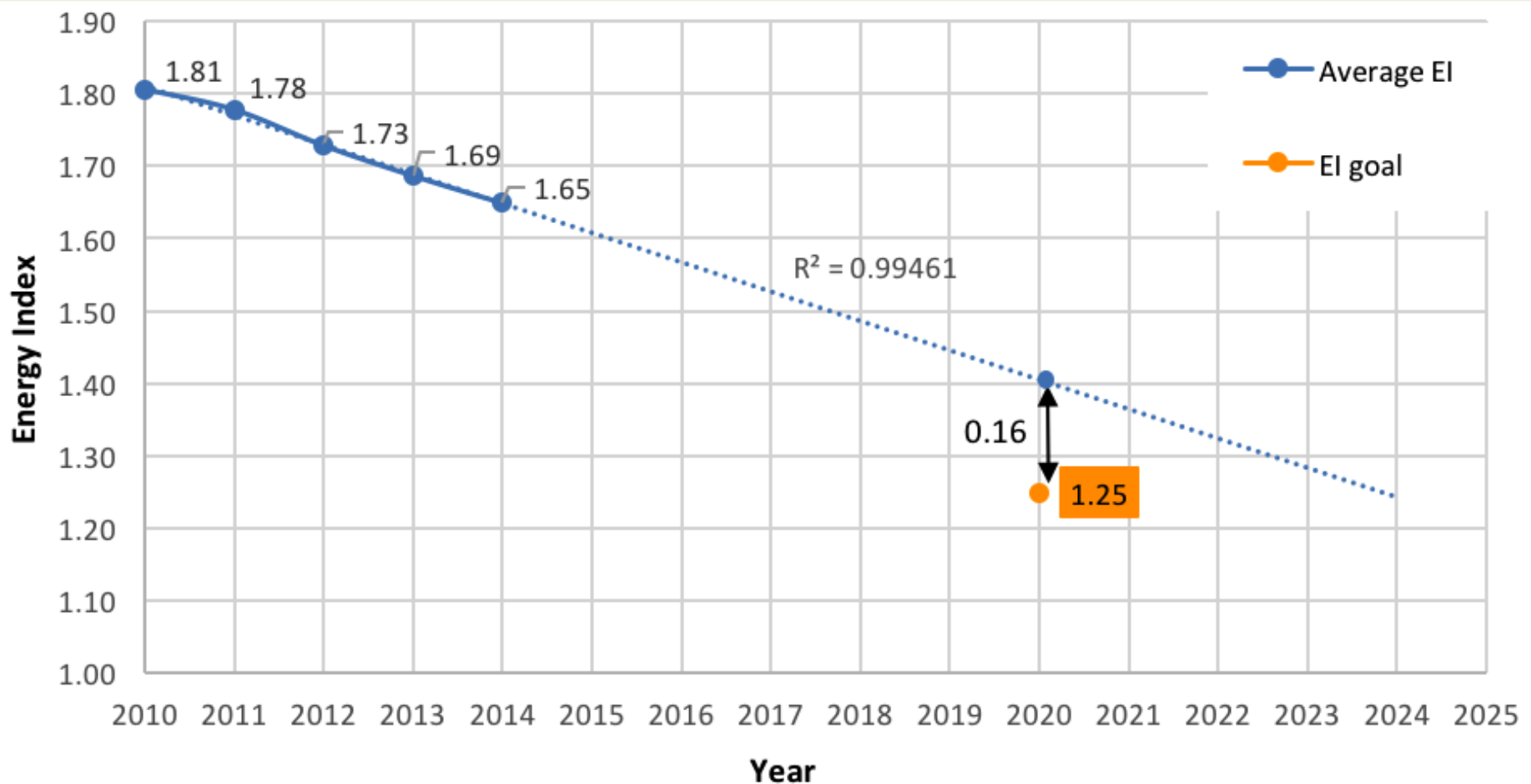

Boeken we voldoende voortgang?

Ontwikkeling energielabels in de corporatiesector van 2010-2014

Boeken we voldoende voortgang?

Programma thema 2: Procesinnovaties

1. Aanbod

Hoe kan een grootschalig aanbod van renovaties worden georganiseerd?

2. Vraag

Hoe kan de vraag naar renovaties worden vergroot?

3. Prestaties

Hoe kunnen de prestaties worden gegarandeerd?

(BENG, comfortabel, gezond, toekomstbestendig)

4. Beleid en regelgeving

Hoe kunnen de grootschalige renovaties door beleid en regelgeving worden gefaciliteerd en kunnen barrières worden weggenomen?

1 Aanbod

Hoe kan een grootschalig aanbod van gebouwrenovaties organiseren?

Besluitvorming: wat waar?

- Definiëren van een renovatieconcept per gebouw (of gebied) op basis van gebouwkenmerken, functionaliteit, waarde, toekomstwaarde, energieomgeving, enz.
- Impact van keuzes van renovatieconcepten voor de lange termijn doelen (stap voor stap, no regret maatregelen, lock-in gevaren)
- Catalogus van bestaande gebouwen, scenario's, energie-infrastructuur, routekaarten

Bouwprocesinnovatie: goedkoper, sneller, beter → capaciteit vergroten

- Industrialisatie, standaardisatie, organisatie van grote stromen, bundeling van aanbestedingen
- Geïntegreerde bouwprocessen, samenwerkingsverbanden - verticale integratie
- Beperken overlast renovatieprocessen
- BIM - Circulaire economie
- Capacity building: Meer en beter opleiden van medewerkers voor de bouw

Financiën

- Kosten en opbrengsten: energieprijzen (CO₂-belasting?), vermindering van investeringskosten, werkelijke besparingen op energiekosten, verbeterde marktwaarde van het gebouw,
- Total Cost of Ownership (TCO), Total Cost of Use
- Financieringsmodellen: objectgebaseerde financiering, groene hypotheek, Esco's, Product-Service-Systemen

2 Vraag

Hoe kan de vraag naar renovaties worden gestimuleerd?

Eigenaar-bewoners

- Hoe kan de motivatie worden getriggerd (nudging)
- Incentives: informatie, ondersteuning, subsidies, financiering (hypotheken)
- Regionale energieloketten, one-stop-shops
- Organisatie van VVE's

Woningcorporaties

- Roadmaps, investeringsprogramma's
- Gevolgen voor de kosten van levensonderhoud / beschikbaarheid van goedkope woningen

Commerciële huur

- Aantrekkelijke business-modellen

Overige gebouweigenaren

3 Prestaties

*Hoe kunnen de prestaties worden gegarandeerd?
(BENG, comfortabel, gezond, toekomstbestendig)*

Energieprestaties

- Minimaal energieverbruik, voorspelde besparingen,
- Robuuste technologieën
- Geoptimaliseerde instellingen van installaties, besturing
- Feedbacksystemen (HEMS)

Comfort

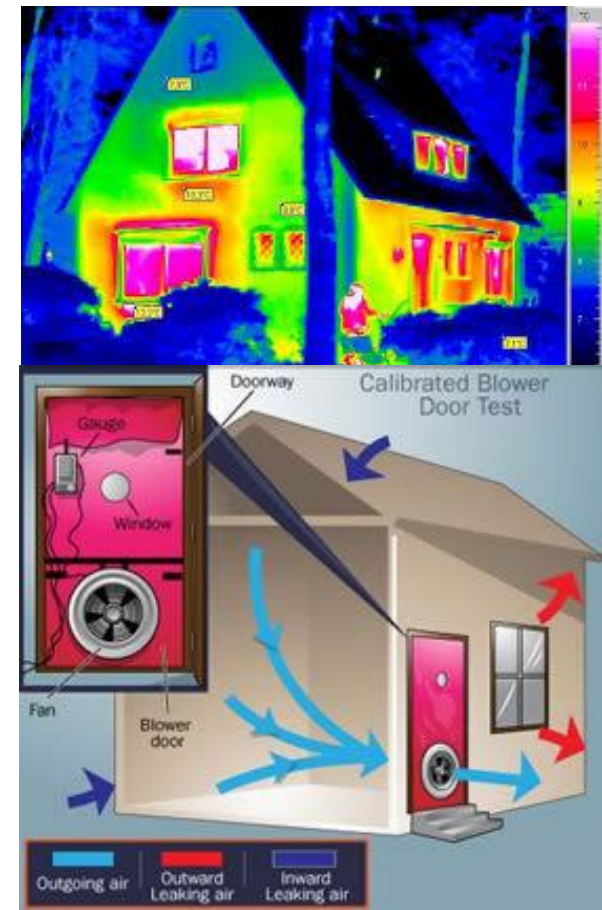
- Temperaturen, (stralings-) warmte
- Ventilatie, luchtkwaliteit, tocht
- Geluid

Toekomstbestendigheid

- Aanpasbaarheid
- Toegankelijkheid, levensloopbestendig

Kwaliteitsborging

- Kwaliteitsborging van ontwerp, uitvoering en oplevering

4 Beleid en regelgeving

Hoe kan het de grootschalige renovatie door beleid en regelgeving worden gefaciliteerd en kunnen barrières worden weggenomen?

Nationaal

- Dwingend: regelgeving bij renovaties; verplichting tot renovatie
- Verleidend/faciliterend: financiële regels, belastingen, subsidies
- Informerend: Verbeterde energielabels, info over oplossingen, financiering, etc
- Barrières wegnemen: flexibiliteit van regelgeving

Regionaal / lokaal

- Barrières in regelgeving wegnemen
- Wijkgerichte programma's
- Informatie- en ondersteuningspunten

Visie corporaties: routekaart

- **CO2-neutraal 2050**

Scenario's Routekaart CO2-neutraal

- **Betaalbare duurzame energievoorziening**

Nog te dekken??

- Huur
- EPV
- Kostenbesparing
- Innovatie
- Opschalen
- Extra verkoop
- Belastingen